การศึกษาแรงยึดเฉือน และการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันต่างชนิด

นางปิยะนุช สายสุวรรณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทันตกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาทันตกรรมสำหรับเด็ก คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2543 ISBN 974-03-0084-7 ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SHEAR BOND STRENGTH AND MICROLEAKAGE OF DIFFERENT SEALANTS :AN IN VITRO STUDY

Mrs. Piyanuch Saisuwan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Pediatric Dentistry

Department of Pediatric Dentistry

Faculty of Dentistry

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-03-0084-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาแรงยึดเฉือน และการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องพันต่างชนิด
โดย	นางปิยะนุช สายสุวรรณ์
สาขาวิชา	ทันตกรรมสำหรับเด็ก
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทันตแพทย์หญิง สุภาภรณ์ จงวิศาล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ทันตแพทย์หญิง ดร.ทิพวรรณ ธราภิวัฒนานนท์
	เตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น ามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต
	คณบดีคณะทันตแพทยศาสตร์ (รองศาสตราจารย์ทันตแพทย์ สุรสิทธิ์ เกียรติพงษ์สาร)
คณะกรรมการสอบวิทยา	นิพนธ์
	ราชาง แรกการ์ ประธานกรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทันตแพทย์ ธนิส เหมินทร์)
	สาก ³⁵ ค. อาจารย์ที่ปรึกษา
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทันตแพทย์หญิง สุภาภรณ์ จงวิศาล)
	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
	(อาจารย์ทันตแพทย์หญิง ดร. ทิพวรรณ ธราภิวัฒนานนท์)
	กรรมการ
	(รองศาสตราจารย์ทันตแพทย์ ดร.สุนทรา พันธ์มีเกียรติ)
	มอกวิทธิ เกรณะจักรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทันตแพทย์ ดร. ประสิทธิ์ ภวสันต์)

ปิยะนุช สายสุวรรณ์: การศึกษาแรงยึดเฉือน และการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันต่าง ชนิด. (SHEAR BOND STRENGTH AND MICROLEAKAGE OF DIFFERENT SEALANTS: AN <u>IN VITRO</u> STUDY) อ. ที่ปรึกษา:(ผศ. ทพญ. สุภาภรณ์ จงวิศาล, อ. ที่ ปรึกษาร่วม: อ. ทพญ. ดร. ทิพวรรณ ธราภิวัฒนานนท์, 69 หน้า. ISBN 974-03-0084-7

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลองในห้องปฏิบัติการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบแรงยึด เฉือนและการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันซนิดใหม่ 2 ซนิด (วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่ผลิตในประเทศไทย และ Super-Bond C&B $^{(\!R)}$) กับวัสดุเคลือบหลุมร่องที่นิยมใช้งาน 2 ซนิด (Delton $^{(\!R)}$, Concise $^{(\!R)}$)

การศึกษาแรงยึดเฉือนใช้พันกรามน้อยแท้จำนวน 60 ซี่ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มๆละ 15 ซี่โดยการสุม เมื่อยึดวัสดุเคลือบหลุมร่องพันกับผิวเคลือบพันแล้ว นำชิ้นตัวอย่างทั้งหมดแซ่ในน้ำกลั่นที่อุณหภูมิ 37 องศา เซลเซียสเป็นเวลา 24 ชั่วโมง จากนั้นทดสอบแรงยึดเฉือนด้วยเครื่องทดสอบสากลอินสตรอนที่ความเร็ว 0.5 มิลลิเมตรต่อนาที ผลการทดสอบด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและการทดสอบตูกีที่ระดับ ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า Super-Bond C&B[®] มีค่าเฉลี่ยแรงยึดเฉือนมากที่สุด (20.19±1.60 MPa) ต่าง จากวัสดุเคลือบหลุมร่องพันที่ผลิตในประเทศไทย (12.67±2.16 MPa), Delton[®] (11.98±3.24 MPa) และ ConciseTM (11.60±3.44 MPa) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.001) โดยวัสดุ 3 ซนิดหลังมีค่าเฉลี่ยแรงยึด เฉือนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการศึกษาการรั่วซึม ทำการเคลือบวัสดุเคลือบหลุมร่องพันลงบนพันกรามน้อยแท้บนจำนวน 80 ซี่ ซึ่ง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มตามชนิดของวัสดุเคลือบหลุมร่องพันที่ทดสอบ นำพันตัวอย่างทั้งหมดแช่ในน้ำกลั่นที่ อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 24 ชั่วโมง ก่อนนำไปผ่านขบวนการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ (จำนวน 500 รอบ ระหว่าง 5 กับ 55 องศาเซลเซียส รอบละ 30 วินาที) ร่วมกับการใช้สารละลายซิลเวอร์ในเตรตเข้มข้นร้อยละ 50 โดยน้ำหนัก จากนั้นตัดพันเพื่อตรวจการรั่วซึมซี่ละ 3 ตำแหน่ง โดยใช้เกณฑ์ในการให้คะแนนตั้งแต่ 0-3 ตรวจการ รั่วซึมด้วยทันตแพทย์ 2 คน โดยใช้กล้องจุลทรรศน์ที่กำลังขยาย 10 เท่า ผลการทดสอบด้วยสถิติใค-สแควร์และ สถิติน็อนพาราเมตริกชนิดครูสคอล วอลลิส พบว่าการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องพันทั้ง 4 ซนิดไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p>0.05) แต่ Super-Bond C&B มีแนวโน้มที่จะเกิดการรั่วซึมน้อยที่สุด และระดับ การรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องพันทั้ง 4 ซนิดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p>0.05)

ภาควิชา ทันตกรรมสำหรับเด็ก สาขาวิชา ทันตกรรมสำหรับเด็ก ปีการศึกษา 2543 KEY WORDS: SEALANT/SHEAR BOND STRENGTH/MICROLEAKAGE

PIYANUCH SAISUWAN: SHEAR BOND STRENGTH AND MICROLEAKAGE OF DIFFERENT SEALANTS: AN *IN VITRO* STUDY. THESIS ADVISOR: ASSIST. PROF. SUPAPORN CHONGVISAL, THESIS CO ADVISOR: DR. THIPAWAN THARAPIWATTANANON, 69 pp. ISBN 974-03-0084-7

The purpose of this in vitro study was to compare the shear bond strength and microleakage of two innovative sealants (a local-made sealant, Super-Bond C&B[®]) and two commercial standard sealants (Delton[®], ConciseTM).

Sixty human permanent premolars were used to test the shear bond strength. The teeth were randomly divided into four groups of 15 each. After sealants were placed, the specimens were immersed in distilled water at 37°C for 24 hours. Then, shear bond strengths were determined by the Instron Universal Testing Machine at a crosshead speed of 0.5 millimeter per minute. The shear bond strength values were compared using One-way ANOVA statistics and Tukey test at 95% confidence interval. The results showed that Super-Bond C&B® yielded significantly higher bond strength (20.19±1.60 MPa) than the local-made sealant (12.67±2.16 MPa), Delton® (11.98±3.24 MPa) and ConciseTM (11.60±3.44 MPa) respectively (p<0.001). The other three sealants did not exhibit significantly different average shear bond strengths.

To determine microleakage, sealants were placed on 80 previously extracted upper permanent premolars divided into four groups according to the types of sealant. The teeth were then stored in distilled water at 37° C for 24 hours before subjected to thermocycling (x500, 5° C -55°C,30-second dwell time), immersed in 50%-by-weight solution of silver nitrate and finally sectioned. Each tooth was sectioned in three locations and ranked (0-3) for microleakage. The microleakage was assessed by two dentists who recorded the scores under a stereomicroscope at 10x magnification. Statistical analysis (Chi-square and Kruskal-Wallis non-parametric test) revealed no significant difference (p>0.05) in microleakage among the four sealants tested. However, there was a trend toward less microleakage with Super-Bond C&B.

Department Pediatric Dentistry
Field of study Pediatric Dentistry
Academic year 2000

Student's signature And And And Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทันตแพทย์หญิง สุภาภรณ์ จงวิศาล และอาจารย์ทันตแพทย์หญิง ดร.ทิพวรรณ ธราภิวัฒนานนท์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆในการวิจัยมาด้วยดีตลอด และขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาทันตกรรมสำหรับเด็ก คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยุพา อ่อนท้วม และอาจารย์ ไพพรรณ พิทยานนท์ เป็นอย่างยิ่งในการให้คำปรึกษาและแนะนำการใช้สถิติ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทันตแพทย์หญิง แพรวพัชร ปัจฉิมสวัสดิ์ ที่กรุณาเอื้อเฟื้อวัสดุ เคลือบหลุมร่องฟันที่ผลิตในประเทศไทย และแบบสำหรับยึดเครื่องทดสอบแรงยึดเฉือน

ขอขอบคุณทันตแพทย์ทุกท่านที่ช่วยเหลือในการเก็บฟัน และเจ้าหน้าที่ของหน่วยวิจัย คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สำหรับคำแนะนำและความช่วยเหลือในการใช้เครื่อง มือต่างๆสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณบริษัท 3M ประเทศไทย จำกัด ที่ให้ความอนุเคราะห์วัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน Concise™, บริษัท เดนท์สพลาย (ประเทศไทย) จำกัด ที่ให้ความอนุเคราะห์วัสดุเคลือบหลุมร่อง ฟัน Delton® และเนื่องจากทุนของการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา และทุกๆคนในครอบครัวของผู้วิจัย รวมทั้งเพื่อนๆ พี่ๆทุกๆคน ที่ให้กำลังใจและการสนับสนุนจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ประโยชน์และความดีใดๆอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีพระคุณ และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ปียะนุช สายสุวรรณ์

สารบัญ

หนา
บทคัดย่อภาษาไทยง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ
กิตติกรรมประกาศ
สารบัญช
สารบัญตาราง
สารบัญภาพฏ
บทที่
1 บทน้ำ 1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
1.2 ปัญหาการวิจัย3
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย4
1.4 สมมุติฐานการวิจัย4
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น
1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
1.8 รูปแบบการวิจัย5
1.9 ปัญหาทางจริยธรรม5
2 การปริทัศน์วรรณกรรม6
2.1 ระบาดวิทยาของโรคฟันผุ6
2.2 ลักษณะของหลุมร่องฟัน
2.3 การป้องกันฟันผุบริเวณหลุมร่องฟัน7
2.4 องค์ประกอบและชนิดของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน
2.5 คุณสมบัติของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน9
2.6 การยึดติดของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน
และผิวเคลือบฟันภายหลังการกัดด้วยกรด9
2.7 วัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่ผลิตในประเทศไทย11
2.8 Super-Bond C&B12
2.9 การทดสอบวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน13

สารบัญ (ต่อ)

บทที่				หน้า
		2.9.1	การทดสอบความแข็งแรงของการยึด	13
		2.9.2	การทดสอบการรั่วซึม	14
	3 วิธีการดำเนินการวิจัย			16
	3.1 วัสดุเคลือบห	ลุมร่อง	ฟันที่ใช้ทดสอบ	16
	3.2 ตอนที่ 1 กา	เรศึกษา	าแรงยึดเฉือนของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน	17
		3.2.1	การเตรียมชิ้นตัวอย่าง	17
		3.2.2	การเตรียมแบบสำหรับยึด	20
		3.2.3	การเตรียมผิวเคลือบพัน	21
		3.2.4	การเตรียมชิ้นตัวอย่างสำหรับทดสอบ	21
		3.2.5	การทดสอบแรงยึดเฉือน	22
		3.2.6	การวิเคราะห์ข้อมูล	23
	3.3 ตอนที่ 2 กา	เรศึกษา	าการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องพัน	23
		3.3.1	การเตรียมชิ้นตัวอย่าง	23
		3.3.2	การเตรียมผิวเคลือบพัน	23
		3.3.3	การเตรียมชิ้นตัวอย่างสำหรับทดสอบ	24
		3.3.4	วิธีการทดสอบ	24
		3.3.5	การศึกษาการรั่วซึม	27
		3.3.6	การทดสอบความแม่นยำในการตรวจ	29
		3.3.7	การรวบรวมข้อมูล	29
		3.3.8	การวิเคราะห์ข้อมูล	30
	4 ผลการศึกษา			31
	4.1 ตอนที่ 1 ก	ารศึกษ	ษาแรงยึดเฉือนของวัสดุเคลือบหลุมร่องพัน	31
	4.2 ตอนที่ 2 กา	ารศึกษ′	าการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน	33
	5 อภิปรายผลและข้อเสน	เอแนะ.		37
	5.1 ตอน ที่ 1 ก	ารศึกษ	าแรงยึดเฉือนของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน	37
	5.2 ตอนที่ 2 ก	ารศึกษ	าการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน	40
	6 สราในลการวิจัย			44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รายการอ้างอิง	45
ภาคผนวก	52
ประวัติผู้เขียน	69

สารบัญตาราง

	24 19 TI P TI M 19 1/	
ตารางที่		หน้า
1	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแรงยึดเฉือนของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน 4 ชนิด	
	โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว	32
2	การเปรียบเทียบเชิงซ้อนของค่าเฉลี่ยแรงยึดเฉือนของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน	
	ทั้ง 4 ชนิด โดยใช้การทดสอบตูกี	32
3	ความแม่นยำในการให้คะแนนของผู้ตรวจ 2 คน ก่อนเริ่มการวิจัย	33
4	ความแม่นยำในการให้คะแนนของผู้ตรวจคนที่ 1	34
5	ความแม่นยำในการให้คะแนนของผู้ตรวจคนที่ 2	34
6	การรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟั้น 4 ชนิด	35
7	ระดับการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน 4 ชนิด	36
8	ค่าแรงยึดเฉือนของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน 2 ชนิด จากการวิจัยน้ำร่อง	54
9	คะแนนการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน 2 ชนิด จากการวิจัยนำร่อง	57
10	ค่าแรงยึดเฉือนของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน 4 ชนิด	58
11	การแจกแจงข้อมูลของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน 4 ชนิด	. 58
12	จำนวนชิ้นตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
	ของแรงยึดเฉือนของวัสดุเคลือบหลุมร่องพัน	59
13	ค่าความเห็นพ้องกัน	59
14	คะแนนการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน 4 ชนิดโดยผู้ตรวจ 2 คน	60
15	จำนวนซิ้นฟันที่เกิดการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องบฟัน 4 ชนิด	64
16	การวิเคราะห์การรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน 4 ชนิด	
	โดยสถิติ ไค-สแควร์	64
17	การวิเคราะห์ระดับการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน 4 ชนิด	
	โดยสถิติ คลูสคอล-วอลลิส	. 64
18	การวิเคราะห์ตำแหน่งของฟันที่มีผลต่อการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน	
	ด้วยสถิติไค-สแควร์	66
19	ผลการเปรียบเทียบการรั่วซึมที่ตำแหน่งต่าง ๆ บนร่องฟันทีละคู่	
	ด้วยสถิติฟิชเชอร์ เอ็กแซก	
	การวิเคราะห์ตำแหน่งของฟันที่มีผลต่อระดับการรั่วซึม	67
21	ผลการเปรียบเทียบระดับการรั่วซึมที่ตำแหน่งต่าง ๆ ของฟันทีละคู่ด้วย	
	สถิติวิลคอก ซัน ไซนน์ แรค เทสต์	68

สารบัญภาพ

กาพที		N	น้า
	1	แผนภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงของผิวเคลือบฟันปกติภายหลังการกัดด้วยกรด	.10
	2	การทดสอบแรงยึดเฉือน	.13
	3	วัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน Delton, Concise	
		และวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันที่ผลิตในประเทศไทย	.16
	4	สาร Super-Bond C&B	.17
	5	การจัดตำแหน่งฟันบนแผ่นกระเบื้อง	18
	6	การจัดตำแหน่งท่อพลาสติก	18
	7	ชิ้นตัวอย่างก่อนการขัดผิวเคลือบฟัน	19
	8	เครื่องขัด (Metaserv 2000 Grinder/Polisher,	
		Buehler Ltd, Lake Bluff, IL, USA)	19
	9	ชิ้นตัวอย่างหลังการขัดผิวเคลือบฟัน	20
	10	แบบสำหรับยึดวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน	20
	11	การวางแบบสำหรับยึดบนผิวเคลือบฟันที่กรดกัดแล้ว	21
	12	ชิ้นตัวอย่างที่พร้อมสำหรับการทดสอบแรงยึดเฉือน	22
	13	การวางตำแหน่งใบมืดตรงบริเวณรอยต่อระหว่าง	
		วัสดุเคลือบหลุมร่องพื้นกับผิวเคลือบพื้น	.22
	14	ชิ้นตัวอย่างที่พร้อมสำหรับทดสอบ	.24
	15	เครื่องวัดอุณหภูมิ	.25
	16	ขึ้นตัวอย่างที่พร้อมแช่สารละลายเวอร์ไนเตรต	.25
	17	เครื่องตัดใบเลื่อยเพชรชนิดความเร็วต่ำ (Isomet 2000 Slow speed saw,	
		Bueher Ltd, Lake Bluff, IL, USA)	.26
	18	แสดงตำแหน่งในการตัดชิ้นตัวอย่าง	.26
	19	ชิ้นฟันที่พร้อมสำหรับการศึกษาการรั่วซึม	.27
	20	กล้องจุลทรรศน์ (SZH 10, Olympus optical Co., Ltd, Tokyo, Japan.)	
		ที่ใช้ในการศึกษาการรั่วซึม	28
	21	การให้ระดับคะแนนการรั่วซึม	
	22	แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ยแรงยึดเฉือนของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน 4 ชนิด	31
	23	แผนภูมิแสดงการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟัน 4 ชนิด	35
	24	แผนภูมิแสดงระดับการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันแต่ละชนิด	.36

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่			หน้า
	25	ชิ้นตัวอย่างผ่าในแนวดิ่งเพื่อดูชั้นผิวเคลือบฟัน	55
	26	แผนภูมแสดงการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องพัน ที่ตำแหน่งต่าง ๆ	65
	27	แผนภูมิแสดงการรั่วซึมของวัสดุเคลือบหลุมร่องฟันในแต่ละระดับ	
		ที่ตำแหน่งต่าง ๆ	67